

СИЛАБУС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ «МІЖНАРОДНІ ТОРГОВО-ЕКОНОМІЧНІ ВІДНОСИНИ»

Ступінь освіти	<u>бакалавр</u>
Освітня програма	<u>«Міжнародні економічні відносини»</u>
Тривалість викладання	<u>15 -16 чверті</u>
Заняття:	<u>8 семестр 2023/2024н.р.</u>
Лекції	<u>2 години на тиждень</u>
Практичні	<u>2 години на тиждень</u>
Мова викладання	<u>українська</u>
Кафедра, що викладає	<u>економічної теорії та міжнародних економічних відносин</u>

Сторінка курсу в СДО НТУ «ДП»:

<https://do.nmu.org.ua/course/view.php?id=5419>

Онлайн-консультації *: ZOOM – група «Консультації»

Інформація про викладачів:

Геращенко Світлана Олександрівна (лекції, практичні/семінарські заняття)	Доцент, к.е.н.
Персональна сторінка	https://etop.nmu.org.ua/ua/teachers/gerashchenko/index.php
Е-пошта:	Herashchenko.S.O@nmu.one

1. Анотація до курсу

Навчальна дисципліна «Міжнародні торгово-економічні відносини» знайомить слухачів з основними закономірностями міжнародних торгово-економічних операцій у світовій економіці.

Вивчаючи дану дисципліну, студенти отримують знання про об'єктивні чинники, обсяги, тенденції та напрямки розвитку міжнародної торгівлі, методики розрахунку показників МТЕВ та їх відображення у платіжному балансі країни. Разом з цим дисципліна міжнародні торгово-економічні відносини формує певний рівень мислення майбутніх спеціалістів, закладає підґрунтя необхідне для практичної діяльності, допомагає комплексно

аналізувати сукупність усіх факторів, що впливають на міжнародну торгово-економічну діяльність, розуміти процеси, що відбуваються в міжнародній торговій політиці, прогнозувати тенденції їх змін у майбутньому і приймати правильні рішення щодо своєї економічної діяльності.

2. Мета та завдання навчальної дисципліни

Мета навчальної дисципліни полягає у засвоєнні категоріально-понятійного апарату дисципліни, вивчення основних закономірностей міжнародних торгово-економічних відносин, а також формування навичок економічних розрахунків, аналізу і прогнозу щодо міжнародних торгово-економічних відносин. Наші здобувачі вищої освіти розглядатимуть ситуаційні задачі, братимуть участь у дискусіях, обговореннях, отримають навички аналізу міжнародних торгово-економічних показників, а також навчатимуться розраховувати показники відкритості і залежності національної економіки від міжнародної торгово-економічної діяльності.

Завдання дисципліни:

- засвоєння категоріально-понятійного апарату міжнародних торгово-економічних відносин;
- формування розуміння впливу міжнародних торгово-економічних відносин на економічний розвиток і навпаки;
- вивчення методів здійснення експортно-імпортних операцій, розуміння факторів, що впливають на них;
- опанування методами та інструментами державного регулювання міжнародних торгово-економічних відносин;
- отримання навичок проведення самостійних досліджень особливостей нормативно-правового регламентування міжнародних торговельних угод на різних ринках товарів.

У результаті вивчення дисципліни студенти повинні знати: сутність, риси та значення міжнародних торгово-економічних відносин; важливі чинники сприяння економічному розвитку та міжнародній торгівлі; теорії міжнародної торгівлі; форми міжнародної торгівлі щодо предмету торгівлі та способу і організації взаємовідносин між партнерами; методи здійснення експортно-імпортних операцій.

У результаті вивчення дисципліни студенти повинні вміти: здійснювати аналіз міжнародних торгово-економічних операцій; формувати міжнародну торгово-економічну стратегію розвитку підприємства;

3. Результати навчання:

- проводити самостійні дослідження проблем міжнародних торгово-економічних відносин із використанням наукових теорій та концепцій, наукових методів та міждисциплінарних підходів;

- знати та обґрунтовувати інтереси України у сфері міжнародних торгово-економічних відносин;
- досліджувати економічні явища та процеси у сфері міжнародних торгово-економічних відносин на основі розуміння історичних передумов їх розвитку, виділяючи й узагальнюючи тенденції;
- демонструвати знання про природу та характер розвитку та взаємодій окремих країн та регіонів на глобальному, регіональному та локальному рівнях;
- ідентифікувати, обговорювати та бути учасником міжнародних торгово-економічних відносин, обґрунтовувати власну думку щодо конкретних умов реалізації їх форм на мега-, макро-, мезо-та мікрорівнях;
- вміти укладати контракти міжнародної купівлі-продажу;
- аналізувати та розраховувати показники розвитку зовнішньої торгівлі держав, ефективність експортно/імпоротної діяльності їх суб'єктів, й, у цілому, обсяги та динаміку міжнародної торгівлі;
- здійснювати комплексний аналіз міжнародних ринків товарів і послуг, структури і динаміки платіжного балансу, інструментів та принципів регулювання міжнародної торгівлі та вміти адаптуватися до змін міжнародного середовища

4. СТРУКТУРА КУРСУ

Лекції

Тема 1. Міжнародні торгово-економічні відносини в системі світогосподарських зв'язків

Зародження міжнародних торгово-економічних відносин та основні етапи їх розвитку.

Предмет міжнародних торгово-економічних відносин та специфічні риси. Сучасне значення торгово-економічних відносин. Україна в системі світових торгово-економічних відносин

Тема 2. Взаємозв'язок міжнародної торгівлі та економічного розвитку.

Показники та умови міжнародної торгівлі. Важливі чинники сприяння економічному розвитку та міжнародній торгівлі. Роль міжнародної торгівлі в економічному розвитку

Тема 3. Теорії міжнародної торгівлі

Класичні теорії міжнародної торгівлі. Стандартна модель міжнародної торгівлі. Альтернативні теорії міжнародної торгівлі

Тема 4. Форми міжнародної торгівлі: сутність та особливості

Форми міжнародної торгівлі щодо предмету торгівлі. Форми міжнародної торгівлі щодо способу та організації взаємовідносин між партнерами

Тема 5. Методи здійснення експортно-імпортних операцій

Торгівля на підставі прямих зв'язків між контрагентами. Торгівля через торговельно-посередницьку ланку

Тема 6. Нормативно-правове регламентування міжнародних торговельних угод

Сутність міжнародних торговельних угод. Уніфікація правил укладання міжнародних торговельних угод з купівлі-продажу товарів. Контракти міжнародної купівлі-продажу

Тема 7. Міжнародні торгово-економічні розрахунки і платіжний баланс

Форми міжнародних торгово-економічних розрахунків. Платіжний баланс

Тема 8. Національний рівень регулювання міжнародної торгівлі

Основні типи торговельної політики. Тарифні методи регулювання міжнародної торгівлі. Нетарифні методи регулювання міжнародної торгівлі. Торгова дискримінація. Наслідки зовнішньоторговельної політики. Особливості розвитку митно-тарифного регулювання в Україні

Тема 9. Наднаціональний рівень регулювання міжнародної торгівлі. Міжнародні організації з регулювання

Регулювання міжнародної торгівлі в системі СОТ. Регулювання міжнародної торгівлі в системі ООН

Тема 10. Фінансування міжнародної торгівлі як важливий елемент економічного розвитку країни

Методи фінансування експорту та імпорту. Державне сприяння експортній діяльності

Практичні заняття

Тема 1. Міжнародні торгово-економічні відносини в системі світогосподарських зв'язків

Тема 2. Взаємозв'язок міжнародної торгівлі та економічного розвитку.

Тема 3. Теорії міжнародної торгівлі

Тема 4. Форми міжнародної торгівлі: сутність та особливості

Тема 5. Методи здійснення експортно-імпортних операцій

Тема 6. Нормативно-правове регламентування міжнародних торговельних угод

Тема 7. Міжнародні торгово-економічні розрахунки і платіжний баланс

Тема 8. Національний рівень регулювання міжнародної торгівлі

Тема 9. Наднаціональний рівень регулювання міжнародної торгівлі. Міжнародні організації з регулювання

Тема 10. Фінансування міжнародної торгівлі як важливий елемент економічного розвитку країни

Інформація для студентів заочної форми навчання. На сайті НТУ «ДП» розміщено графік навчального процесу. Протягом року передбачено заняття з викладачем відповідно до розкладу: 6 год. лекційних занять, 4 год. практичних занять, решту матеріалу здобувач опановує самостійно. Здобувачі заочної форми навчання виконують передбачені навчальним планом індивідуальні завдання (контрольні роботи, індивідуальні завдання, тестові завдання) та подають їх на кафедри на початку сесії, обов'язково до проведення контрольних заходів з дисципліни. Умови завдань розміщено на сторінці курсу на платформі Moodle. Форма контролю – іспит.

5. ТЕХНІЧНЕ ОБЛАДНАННЯ ТА/АБО ПРОГРАМНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ

Використовується дистанційна платформа Moodle. На навчальних заняттях необхідно мати: гаджети з можливістю підключення до Інтернету; перевірений доступ до застосунків Microsoft Office: Teams, Moodle; інстальований на ПК та /або мобільних гаджетах пакет програм Microsoft Office (Word, Excel, Power Point); активований аккаунт університетської пошти (student.i.p.@nmu.one) на Office365.

6. СИСТЕМА ОЦІНЮВАННЯ ТА ВИМОГИ

Сертифікація досягнень студентів здійснюється за допомогою прозорих процедур, що ґрунтуються на об'єктивних критеріях відповідно до Положення університету «Про оцінювання результатів навчання здобувачів вищої освіти». Досягнутий рівень компетентностей відносно очікуваних, що ідентифікований під час контрольних заходів, відображає реальний результат навчання студента за дисципліною.

6.1. Шкали

Оцінювання навчальних досягнень студентів НТУ «ДП» здійснюється за рейтинговою (100-бальною) та інституційною шкалами. Остання необхідна (за офіційною відсутністю національної шкали) для конвертації (переведення) оцінок мобільних студентів.

Рейтингова шкала	Інституційна шкала
90 – 100	відмінно
75-89	добре
60-74	задовільно
0-59	незадовільно

Кредити навчальної дисципліни зараховуються, якщо студент отримав підсумкову оцінку не менше 60-ти балів. Нижча оцінка вважається академічною заборгованістю, що підлягає ліквідації відповідно до Положення про організацію освітнього процесу НТУ «ДП».

6.2. Засоби та процедури

Зміст засобів діагностики спрямовано на контроль рівня сформованості знань, умінь, комунікації, автономності та відповідальності здобувачів за вимогами НРК до 1-го кваліфікаційного рівня під час демонстрації регламентованих робочою програмою результатів навчання.

Здобувачі на контрольних заходах мають виконувати завдання, орієнтовані на демонстрацію дисциплінарних результатів навчання.

Засоби діагностики, що надаються здобувачам на контрольних заходах у вигляді завдань для поточного та підсумкового контролю, формуються шляхом конкретизації вихідних даних та способу демонстрації дисциплінарних результатів навчання.

Засоби діагностики (контрольні завдання) для поточного та підсумкового контролю дисципліни затверджуються кафедрою.

Види засобів діагностики та процедур оцінювання для поточного та підсумкового контролю дисципліни подано нижче.

Засоби діагностики та процедури оцінювання

ПОТОЧНИЙ КОНТРОЛЬ			ПІДСУМКОВИЙ КОНТРОЛЬ	
навчальне заняття	засоби діагностики	процедури	засоби діагностики	процедури
лекції	контрольні запитання за кожною темою	відповідь на запитання під час лекцій	комплексна контрольна робота (ККР)	визначення середньозваженого результату поточних контролів
практичні	контрольні завдання за кожною темою	виконання завдань під час практичних занять		
	індивідуальне завдання	виконання завдань під час самостійної роботи	іспит	складання іспиту

Під час поточного контролю практичні заняття оцінюються якістю виконання завдань.

Здобувачі вищої освіти отримують підсумкову оцінку з навчальної дисципліни на підставі складання іспиту.

Поточна успішність складається з успішності за дві модульні роботи (кожна максимально оцінюється у 20 балів), індивідуального завдання під час самостійної роботи (максимально оцінюється у 40 балів) та оцінок за роботу на лекційних та практичних заняттях (оцінюється за 7 практичних занять, участь у практичному занятті – 3 бали). Отримані бали за письмовий контроль, індивідуальне завдання під час самостійної роботи, лекційні та практичні заняття додаються і утворюють підсумкову оцінку за вивчення навчальної дисципліни. Максимально за поточною успішністю здобувач вищої освіти може набрати 100 балів.

Підсумкове оцінювання	Екзамен відбувається у формі письмового іспиту, екзаменаційні білети складаються із 20 тестових завдань і 2 задач. Кожний тест має один правильний варіант відповіді. Правильна відповідь на запитання тесту оцінюється у 3 бали. Вирішення задач оцінюється по 20 балів кожна. Максимальна кількість балів за екзамен: 100
Практичні заняття	Ділові ігри, аналіз ситуаційних задач, де відпрацьовуються навички індивідуальної та командної роботи. Розгляд та обговорення кейсів. Розв'язання задач. Максимально оцінюються у 20 балів (3 бали/заняття).
Модульні роботи	Охоплюють матеріали лекційного курсу та практичних занять. Містять задачі за вивченими темами та твердження вірно/невірно, які потрібно обгрунтувати. Максимально оцінюються у 40 балів (2 модульні роботи×20 балів/модульна робота).
Самостійна робота	Кожен здобувач/ка повинен/на виконати індивідуальне завдання під час самостійної роботи. Максимально оцінюється в 40 балів (4 завдання× 5 балів).

6.3. Критерії

Реальні результати навчання студента ідентифікуються та вимірюються відносно очікуваних під час контрольних заходів за допомогою критеріїв, що описують дії студента для демонстрації досягнення результатів навчання.

Для оцінювання виконання контрольних завдань під час поточного контролю лекційних і практичних занять в якості критерія використовується коефіцієнт засвоєння, що автоматично адаптує показник оцінки до рейтингової шкали:

$$O_i = 100 a/m,$$

де a – число правильних відповідей або виконаних суттєвих операцій відповідно до еталону рішення; m – загальна кількість запитань або суттєвих операцій еталону.

Індивідуальні завдання та комплексні контрольні роботи оцінюються експертно за допомогою критеріїв, що характеризують співвідношення вимог до рівня компетентностей і показників оцінки за рейтинговою шкалою.

6.3.1. Критерії оцінювання *практичного заняття*:

Кожне практичне завдання оцінюється за двома складовими: вирішення задач та участь у дискусіях (обговорення кейсів або ситуаційних задач, робота в мікрогрупах).

Задачі. За умови правильного вирішення однієї задачі здобувач отримує 2 бали.

Участь у дискусіях (обговоренні кейсів або ситуаційних задач, робота в мікрогрупах) оцінюється в 1 бал.

6.3.2. Критерії оцінювання *письмових модульних робіт*:

5 тверджень вірно/невірно, які потрібно обґрунтувати, правильна відповідь оцінюється у 2 бали.

2 задачі, кожна з яких оцінюється у 5 балів.

Правильність тверджень оцінюється за наступним критерієм:

2 бали – відповідність еталону, повністю правильна відповідь з обґрунтуванням.

1 бал – відповідність еталону, правильна мова викладення матеріалу, але не повною мірою обґрунтовано або є певні помилки в обґрунтуванні.

6.3.3. Критерії оцінювання *розв'язання задач*:

5 балів: отримано правильну відповідь (згідно з еталоном), використано формулу з поясненням змісту окремих її складових, зазначено одиниці виміру.

4 бали: отримано правильну відповідь з незначними неточностями згідно з еталоном, відсутня формула та/або пояснення змісту окремих складових, або не зазначено одиниці виміру.

3 бали: отримано неправильну відповідь, проте використано формулу з поясненням змісту всіх її складових, зазначено одиниці виміру.

2 бали: отримано неправильну відповідь, проте використано формулу з поясненням змісту окремих її складових та/або не зазначено одиниці виміру.

1 бал: наведено неправильну відповідь, до якої не надано жодних пояснень.

6.3.4. Критерії оцінювання *дискусій*:

2 бали: активна участь у дискусії (виступи, коментарі, активне слухання), володіння навчальним матеріалом, наведення аргументованих

відповідей із посиланням на джерела.

1 бал: активна участь у дискусії (виступи, коментарі, активне слухання), володіння навчальним матеріалом з певними помилками, недостатнє володіння навчальним матеріалом, що має стосунок до теми обговорення

6.3.5. Критерії оцінювання *індивідуального завдання*

40 балів: наявність обраної країни, розрахунок показників міжнародної торгівлі, аналіз динаміки обсягів міжнародної торгівлі, наявність висновків, дотримання встановленого обсягу.

30 балів: наявність обраної країни, розрахунок показників міжнародної торгівлі, аналіз динаміки обсягів міжнародної торгівлі, , незначні помилки у мові викладення, наявність не достатньо висновку, дотримання встановленого обсягу.

20 балів: наявність обраної країни, розрахунок показників міжнародної торгівлі, аналіз динаміки обсягів міжнародної торгівлі, проте допущені незначні помилки в розрахунках та аргументах, що призвело до некоректного висновку, дотримання встановленого обсягу.

10 балів: наявність обраної країни, частковий розрахунок показників міжнародної торгівлі, частковий аналіз динаміки обсягів міжнародної торгівлі з допущенням помилок в розрахунках та аргументах, помилок у мові викладення, наявність не достатньо висновку, дотримання встановленого обсягу.

6.3.6. Критерії оцінювання **практичних кейсів, ситуаційних завдань:**

2 бали: активна участь у аналізі кейсу, ситуаційного завдання, володіння навчальним матеріалом, наведення аргументованих відповідей із посиланням на джерела.

1 бал: залученість до аналізу кейсу, ситуаційного завдання викладачем, неухважність, відсутність достатніх знань про предмет обговорення.

7. ПОЛІТИКА КУРСУ

8.

7.1. Політика щодо академічної доброчесності

Академічна доброчесність здобувачів вищої освіти є важливою умовою для опанування результатами навчання за дисципліною і отримання задовільної оцінки з поточного та підсумкового контролів. Академічна доброчесність базується на засудженні практик списування (виконання письмових робіт із залученням зовнішніх джерел інформації, крім дозволених для використання), плагіату (відтворення опублікованих текстів інших авторів без зазначення авторства), фабрикації (вигадування даних чи фактів, що використовуються в освітньому процесі). Політика щодо академічної доброчесності регламентується положенням "Положення про

систему запобігання та виявлення плагіату у Національному технічному університеті "Дніпровська політехніка".
http://www.nmu.org.ua/ua/content/activity/us_documents/System_of_prevention_and_detection_of_plagiarism.pdf.

У разі порушення здобувачем вищої освіти академічної доброчесності (списування, плагіат, фабрикація), робота оцінюється незадовільно та має бути виконана повторно. При цьому викладач залишає за собою право змінити тему завдання.

7.2. Комунікаційна політика.

Здобувачі вищої освіти повинні мати активовану університетську пошту. Обов'язком здобувача вищої освіти є перевірка один раз на тиждень (щонеділі) поштової скриньки на Офіс365, перегляд новин.

Протягом тижнів самостійної роботи обов'язком здобувача вищої освіти є робота з дистанційним курсом «Міжнародні торгово-економічні відносини» (<https://do.nmu.org.ua/course/view.php?id=5419>).

Усі письмові запитання до викладачів стосовно курсу мають надсилатися на університетську електронну пошту.

7.3. Політика щодо перескладання

Роботи, які здаються із порушенням термінів без поважних причин оцінюються на нижчу оцінку. Перескладання відбувається із дозволу деканату за наявності поважних причин (наприклад, лікарняний).

7.4. Відвідування занять

Для здобувачів вищої освіти денної форми відвідування занять є обов'язковим. Поважними причинами для неявки на заняття є хвороба, участь в університетських заходах, відрядження, які необхідно підтверджувати документами у разі тривалої (два тижні) відсутності. Про відсутність на занятті та причини відсутності здобувач вищої освіти має повідомити викладача або особисто, або через старосту. Якщо здобувач вищої освіти захворів, ми рекомендуємо залишатися вдома і навчатися за допомогою дистанційної платформи. Здобувачу вищої освіти, чий стан здоров'я є незадовільним і може вплинути на здоров'я інших здобувачів вищої освіти, буде пропонуватися залишити заняття (така відсутність вважатиметься пропуском з причини хвороби). Практичні заняття не проводяться повторно, ці оцінки неможливо отримати під час консультації, це саме стосується і колоквиумів. За об'єктивних причин (наприклад, міжнародна мобільність) навчання може відбуватись дистанційно - в онлайн-формі, за погодженням з викладачем.

7.5 Політика щодо оскарження оцінювання

Якщо здобувач вищої освіти не згоден з оцінюванням його знань він може оскаржити виставлену викладачем оцінку у встановленому порядку: подати письмову заяву до декана факультету та далі рухатися процедурою

оскарження, викладеною у Кодексі академічної доброчесності
https://www.nmu.org.ua/ua/content/infrastructure/structural_divisions/Internal_quality_higher_education/.

7.6. Бонуси

Здобувачі вищої освіти, які регулярно відвідували лекції (мають не більше двох пропусків без поважних причин) та мають написаний конспект лекцій отримують додатково 2 бали до результатів оцінювання до підсумкової оцінки. Студенти, які протягом семестру підготують та подадуть до публікації наукову статтю за тематикою дисципліни у фахове видання України або іншої країни, можуть отримати додатково 20 балів, але не більше підсумку у 100 балів за дисципліну.

7.7. Участь в анкетуванні

Наприкінці вивчення курсу та перед початком сесії здобувачу вищої освіти буде запропоновано анонімно заповнити електронні анкети (Microsoft Forms Office 365), які буде розіслано на ваші університетські поштові скриньки. Заповнення анкет є важливою складовою вашої навчальної активності, що дозволить оцінити дієвість застосованих методів викладання та врахувати ваші пропозиції стосовно покращення змісту навчальної дисципліни «Міжнародні торгово-економічні відносини».

8. РЕКОМЕНДОВАНІ ДЖЕРЕЛА ІНФОРМАЦІЇ

Основні

1. Міжнародна торговельна діяльність: підручник/В.В.Рокоча, В.Г. Алькема, В.І.Терехов, Б. М. Одягайло, К.В. Ковтонюк, Л.Г. Харсун, С.І. Ткаленко, С.В. Співаковський, Т.В. Співаковська, Н.М. Літвін, Г.П. Оласюк, О.І. Горбачук, О.І.Стародубцева, Н.О.Дмитрієва. К. ВНЗ «Університет економіки та права «КРОК». 2018. 698 с.

2. Білоцерківець В.В., Завгородня О.О., Золотарьова О.В. та ін. Сучасна міжнародна економіка: Підручник/За ред. В.М. Тарасевича. Дніпро: ПБП «Економіка», 2019. 386 с.

3. Міжнародна торгівля: конспект лекцій [Електронний ресурс]: навч. посіб. для студ. спеціальності 051 «Економіка», спеціалізації «Міжнародна економіка» / КПІ ім. Ігоря Сікорського; уклад.: Моїсеєко Т. Є. Київ: КПІ ім. Ігоря Сікорського, 2018. 287 с.

4. Міжнародна торгівля: конспект лекцій [Електронний ресурс]: навчальний посібник для студентів першого (бакалаврського) рівня спеціальності 073 «Менеджмент» / КПІ ім. Ігоря Сікорського; уклад.: К.О. Кузнецова, В.В. Чорній, О.С. Ченуша. – Електронні текстові данні (1 файл: _____ Мбайт). –Київ: КПІ ім. Ігоря Сікорського, 2021. – 191 с.

Додаткові

5. Геращенко С.О., Колотило М.Б. Прямі іноземні інвестиції в Україні в умовах інтеграції у світове господарство. Економічний вісник Національного гірничого університету. 2018. №1. С.60-68.
6. Геращенко С.О., Колотило М.Б. Економічна безпека України: аналіз та глобальні тенденції. Економічний вісник Національного гірничого університету. 2018. №3. С.32-40.
7. Геращенко С. О., Чернобаєв В. В. Взаємозв'язок економічної свободи, підприємництва та економічного розвитку в глобальній економіці. Економічний вісник Національного гірничого університету. 2019. №4. С.36-44.
8. S. O. Herashchenko, S. V. Kuzminov Problems of price regulation of competition and monopoly in the XXI century // Європейський вектор економічного розвитку. 2022. №1. с. 38-47.
9. Геращенко С.О. Використання основних міжнародних рейтингів для оцінки інвестиційної привабливості країни// Національні економіки у глобальному світі: колективна монографія/за ред. Задої А.О. Університет імені Альфреда Нобеля. 2021. С. 68-95

Інформаційні ресурси

10. Статистична інформація. Державна служба статистики України. URL: <http://ukrstat.gov.ua>.
11. World Trade Organization. URL: <http://www.wto.org>.
12. Date. International Trade Centre. URL: <https://intracen.org/resources/trade-statistics>.
13. Date. World bank. URL: <https://data.worldbank.org/>
14. Documents and resources. World Trade Organization. URL: https://www.wto.org/english/res_e/res_e.htm
15. Statistics. United Nations Conference on Trade and Development (UNCTAD). URL: <https://unctad.org/statistics>.
16. Date. International Monetary Fund. URL: <https://www.imf.org/en/Data>.
17. World Trade Organization. URL: <http://www.wto.org>.